

Begrippenkader toelating en selectie in de master

In het regeerakkoord staat beschreven dat er een kader komt voor de toelating tot de master. De uitwerking van dit kader staat in de brief toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs beschreven¹. De uitwerking van het kader bestaat uit vier onderdelen:

- 1) Het transparant maken van de selectieprocedures
- 2) Het waarborgen van eerlijke selectieprocedures
- 3) Een vangnet voor studenten die zich dreigen bij geen enkele master te kunnen inschrijven
- 4) Een gedeeld begrippenkader wat betreft 'toelating' en 'selectie'

De eerste drie onderdelen van het kader zijn gedekt met de afspraken die de VSNU heeft gemaakt met instellingen als kader voor de toelating tot de master. Het vierde onderdeel van het kader, het gedeeld begrippenkader, staat in deze notitie verder uitgewerkt en heeft in maart 2019 akkoord van de VSNU, ISO en LSvB bevonden.

Onderscheid toelating en selectie bij 'kwalitatieve eisen'

Hoger onderwijsinstellingen dienen op basis van het bachelordiploma een inschatting te maken of de student over voldoende kennis en inzicht beschikt om de master met een goed gevolg af te leggen. Om de studenten aan te trekken die passen bij de opleiding, kan een instelling daarbij kwalitatieve eisen stellen. De kwalitatieve eisen geven instellingen de mogelijkheid de geschiktheid van een student voor een masteropleiding te bepalen en dragen daarmee bij aan het krijgen van de student op de juiste plek.

Indien een instelling ervoor kiest kwalitatieve eisen te stellen, dan zien we in de praktijk twee soorten: 1) eisen die gaan over de inhoud van het bachelordiploma, om te bepalen of deze voldoende aansluit op de master en 2) eisen die gaan over een specifieke aanleg of talent dat het niveau van het bachelordiploma overstijgt of buiten het diploma dient aangetoond te worden (zoals motivatie). In artikel 7.30b van de WHW staat dat een student een bachelor graad moet hebben voor toelating tot een masteropleiding. Alle eisen daarbuiten kunnen gezien worden als selectie. Echter, de eisen uit de eerste categorie zijn anders van aard dan eisen uit de tweede categorie. Het is begrijpelijk dat niet elke bachelor toegang geeft tot elke willekeurige master en instellingen dus inhoudelijke eisen stellen aan het bachelor diploma. Tenslotte wordt het lastig om met een bachelor Sociologie een master Civil Engineering te doen. Met dit in ogenschouw komen wij tot het volgende onderscheid tussen toelatings- en selectie-eisen:

Toelatingseisen gaan over de kennis en competenties die de student verworven kan hebben tijdens de bacheloropleiding en hebben dus een relatie met de inhoud van de graad bachelor.

Selectie-eisen gaan over vaardigheden van de student die buiten/boven de eindkwalificaties van de graad bachelor gaan. Dit kunnen aspecten zijn die een relatie hebben met de persoonlijke kwaliteiten van de student (motivatie) danwel met de uiteindelijke resultaten die in de vooropleiding behaald zijn (en uitstijgen boven het niveau van de eindkwalificatie van de opleiding).

Overzicht

De VSNU heeft afspraken met instellingen gemaakt dat er helder wordt gecommuniceerd over de toelatingseisen. Zij hebben hiervoor een overzicht gemaakt, zodoende instellingen zoveel mogelijk dezelfde begrippen (criteria, normen, methodes en scores) hanteren. Als het gaat om een toelatingseis, dan geldt dat er altijd minstens één methode moet zijn die betrekking heeft op het bachelordiploma (gevolgde vakken, minors, etc.), waarmee een student dus 'drempelloos' kan doorstromen. Het kan zijn dat een student die niet over het juiste bachelordiploma beschikt, eventueel via andere methoden toegelaten kan worden. De hoogte van de lat moet echter voor eenieder hetzelfde zijn. Indien een instelling ervoor kiest een criterium en norm te hanteren die

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2018–2019, 31 288, nr. 664.

niet op basis van het bachelordiploma aan te tonen is (zoals motivatie, een gemiddeld cijfer, etc.), dan is er sprake van selectie. Zie een weergave van het onderscheid in tabel 1 hieronder.

Term	Definitie	Toelating	Selectie
criterium	De capaciteiten waarover een student moet beschikken	Inhoudelijke kennis, inzicht en vaardigheden op het niveau van een graad bachelor	Capaciteiten die uitstijgen boven het niveau van het graad bachelor of die daarnaast gelden
Norm	Het niveau waarop de student over de capaciteiten moet beschikken	Niveau Nederlandse graad bachelor	Boven/ naast niveau Nederlandse graad bachelor
Methode	De manier waarop bepaald wordt of een student aan de norm voldoet.	Meerdere methodes mogelijk zoals: verwant bachelordiploma óf een niet-verwant bachelordiploma met vakken/minor/ cursus/ toets (bijvoorbeeld GMAT/ taaltoets met score dat gelijk staat aan een verwante graad bachelor)	<ul style="list-style-type: none"> - Een gemiddeld cijfer (GPA) - Een score op een toets (bijv. GMAT/taaltoets) - motivatiebrief - CV - referentiebrief
Score	De waardering van de uitkomst van de gehanteerde methode.	a. Succesvol afronden van een verwant bachelordiploma, óf b. specifieke vakken/cursus/ minors met voldoende afgesloten, een score X op toets (conform Nederlands bachelorniveau)	Bijzondere motivatie, score X (boven Nederlands bachelorniveau)

Tabel 1. Overzicht toelating- en selectie-eisen

Internationale studenten

Voor internationale studenten en studenten binnen de EER gelden dezelfde toelatingseisen als voor Nederlandse studenten. Voor studenten met een diploma uit de EER geldt dat instellingen hen moeten toelaten, tenzij de instelling een aanzienlijk verschil kan aantonen ten opzichte van het niveau van een vergelijkbaar Nederlands diploma. Studenten met een diploma uit de Benelux-landen² zijn hiervan uitgezonderd. Studenten met een diploma uit een niet-EER-land zijn toelaatbaar indien de instelling bepaalt dat het betreffende diploma vergelijkbaar is met een diploma van een Nederlandse opleiding. De diplomawaardering is de verantwoordelijkheid van de instellingen zelf, op basis waarvan de instelling bepaald of zij de student inschrijven.

Indien het buitenlandse diploma niet gelijk staat aan het Nederlandse graad bachelor niveau, kan een instelling de student verzoeken om aanvullende documenten aan te leveren om zijn toelaatbaarheid te bepalen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een bewijslast van beheersing van de Engelse taal of het schrijven van een toelichting op het diploma waarin wordt beschreven hoe deze zich verhoudt tot de toelatingseisen van de opleiding. De eisen die een instelling stelt in het kader van de diplomawaardering, worden geschaard onder toelating (en geen selectie). Let wel: het niveau van de toelating moet ten alle tijden voor Nederlandse en internationale studenten gelijk zijn en dienen gelijk behandeld te worden. Nuffic heeft overzichten gemaakt om buitenlandse diploma's en cijfers te kunnen vergelijken met die van Nederland waar instellingen gebruik van

² Zie Beschikking Benelux Comité van Ministers van 18 mei 2015 betreffende de automatische wederzijdse generieke niveau-erkenning van diploma's hoger onderwijs.

kunnen maken³. Bij eenzelfde opleiding die op verschillende instellingen worden gegeven, zal de diplomawaardering tot dezelfde uitkomst leiden voor wat betreft de waarde van het diploma.

Kosten gestandaardiseerde toetsen

Op grond van artikel 7.50 van de WHW geldt dat een instelling de inschrijving niet afhankelijk mag stellen van een andere bijdrage dan het collegegeld. Wanneer een instelling voor toelating tot de master eisen stelt, zoals een score op een gestandaardiseerde toets, dan moet de student kosten maken. Juridisch gezien mag dit niet. In de brief van 11 juli 2018 aan de Kamer staan deze regels omtrent de kosten voor selectieprocedures nog eens uitgelegd en bekrachtigd⁴. Voor internationale studenten is verkend of mogelijk een andere procedure voor de kosten van gestandaardiseerde toetsen kan gelden. De uitkomst van deze verkenning is opgenomen in het wetsvoorstel Taal en Toegankelijkheid.

Praktische uitwerking onderscheid toelating en selectie

De VSNU heeft afspraken met instellingen gemaakt over heldere en transparante voorlichting richting de student. Zij start daarnaast een pilot met instellingen om inzichtelijk te maken welke bachelors verwant zijn aan welke Nederlandse masters en of er dan wel/ niet eisen naast het bachelordiploma gelden. De instellingen zijn gevraagd het onderscheid tussen toelating en selectie mee te nemen in hun voorlichting. Tevens zullen we de inspectie vragen het begrippenkader mee te nemen in haar meerjarige monitor Selectie en toegankelijkheid in het hoger onderwijs.

Bredere context: selectie in relatie tot toegankelijkheid

Met de wet Kwaliteit in Verscheidenheid (2013) is de doorstroommaster afgeschaft. Dit met als doel dat masters nog beter zouden aansluiten op de behoefte van de arbeidsmarkt en meer een zelfstandig profiel zouden krijgen, die niet direct aansluiten op een bachelor. OCW vindt profilering in het masteraanbod nog steeds belangrijk. De mogelijkheid voor het stellen van kwalitatieve eisen is er daarnaast voor bedoeld om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen, wat zowel in het belang van de opleiding als de student is. De kwalitatieve eisen geven aan wat nodig is om de opleiding te kunnen volgen en met succes af te ronden. Tegelijkertijd is bij het stellen van deze kwalitatieve eisen het ook de taak van instellingen daarbij voldoende oog te houden voor de toegankelijkheid van het masteraanbod. OCW volgt de definitie die de inspectie hanteert voor deze toegankelijkheid:

"Toegankelijkheid definiëren we als de mate waarin toegang tot het hoger onderwijs wordt bepaald door een geldig bewijs van de wettelijk toegestane vooropleiding (bijvoorbeeld een havo- of vwo-diploma, mbo-niveau 4-diploma, hbo-bachelor, wo-bachelor). De toegankelijkheid neemt af naarmate er aanvullend op de wettelijk toegestane vooropleiding extra eisen aan de aspirant-student worden gesteld om aan een opleiding in het hoger onderwijs te beginnen".⁵

Om de toegankelijkheid te waarborgen is het dus zaak dat instellingen zorgvuldig omgaan met het stellen van de kwalitatieve eisen die de toegankelijkheid beperken. Hier zal door de Inspectie op gemonitord blijven worden.

³ Zie website www.nuffic.nl

⁴ Kamerstukken II 2017/18, 31 288, nr. 650.

⁵ Inspectie van het Onderwijs (2018) 'De master van jouw keuze?', Selectie in bekostigde wo-masteropleidingen: Meerjarig onderzoek selectie en toegankelijkheid, p. 20.